

**БУДІВНИЦТВО ЯК ОСНОВНИЙ ОБ'ЄКТ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРЯДНИКА****CONSTRUCTION AS THE MAIN OBJECT OF LEGAL REGULATION
OF THE CONTRACTOR'S ACTIVITIES**

Шишка Р.Б., д.ю.н., професор,
професор кафедри адміністративного права,
інтелектуальної власності та цивільно-правових дисциплін
Київський університет інтелектуальної власності та права
orcid.org/0000-0002-0532-1909

Махмурова-Дишлюк О.П., д.ю.н., старший дослідник,
професор кафедри адміністративного права,
інтелектуальної власності та цивільно-правових дисциплін
Київський університет інтелектуальної власності та права
orcid.org/0000-0002-0969-8797

Глобенко І.О., доктор філософії в галузі знань «Право»,
доцент кафедри адміністративного права,
інтелектуальної власності та цивільно-правових дисциплін
Київський університет інтелектуальної власності та права
orcid.org/0000-0002-3058-521X

Лазарєв А.А., к.ю.н., заслужений юрист України,
доцент кафедри адміністративного права,
інтелектуальної власності та цивільно-правових дисциплін
Київський університет інтелектуальної власності та права
orcid.org/0009-0006-2200-0425

Галунько В.В., доктор філософії в галузі знань «Право»,
доцент кафедри адміністративного права,
інтелектуальної власності та цивільно-правових дисциплін
Київський університет інтелектуальної власності та права
orcid.org/0000-0002-8133-6766

У статті розкрито будівництво як ключовий об'єкт правового регулювання, що поєднує майнові, організаційні, містобудівні та творчі аспекти правовідносин у сфері створення об'єктів нерухомості. Поняття «об'єкт» розглядається у широкому міждисциплінарному значенні, включно з філософським, загальнонауковим і правовим підходами, що дає змогу визначити його універсальність і багатоаспектність. У межах приватноправового регулювання будівництво постає у формі майнових відносин, заснованих на юридичній рівності, свободі волевиявлення та автономії учасників, які реалізують свої права й обов'язки щодо результатів робіт та об'єктів нерухомості. Наголошено, що визначеність об'єкта, його оборотоздатність та здатність до індивідуалізації є ключовими характеристиками, які забезпечують належне правове впорядкування та участь у цивільному обігу. У сфері публічно-правового регулювання будівництво охоплює норми організаційного та матеріально-правового характеру, що визначають порядок планування територій, розроблення проектної документації, здійснення реконструкції, нового будівництва й капітального ремонту. Значна увага приділяється ролі замовника, підрядника, архітектора та інших суб'єктів, діяльність яких координується правовими приписами з метою забезпечення безпеки, якості та відповідності будівельних робіт встановленим нормам. Підкреслено також значення архітектурної діяльності як окремого об'єкта правового впливу, у межах якого юридичного значення набувають творчі рішення, відображені у проектній документації, та механізми державної підтримки й технічного нагляду. Зазначено, що будівництво є багатокomпонентною сферою, у якій переплітаються приватні, публічні та суспільні інтереси, що зумовлює потребу в узгодженому нормативному впливі. Наявність таких проблем, як фрагментарність законодавства, колізії, прогалини, складність дозвільних процедур і порушення технічних вимог, свідчить про необхідність системного оновлення підходів до правового регулювання.

Ключові слова: архітектурна діяльність, благоустрій, будівельні роботи, будівництво, інженерна інфраструктура, індивідуалізація об'єкта, містобудівна документація, нормативне регулювання, об'єкт правовідносин, оборотоздатність, підрядник, проектна документація, реконструкція, результат робіт, територіальне планування, творче рішення, цивільні правовідносини.

The article examines construction as a key object of legal regulation that integrates property, organizational, urban-planning, and creative aspects of legal relations arising in the creation of real estate objects. The concept of "object" is interpreted in a broad interdisciplinary sense, including philosophical, general scientific, and legal perspectives, which allows defining its universal and multifaceted nature. Within the framework of private-law regulation, construction appears as a system of property relations based on legal equality, freedom of will, and autonomy of participants who exercise their rights and obligations related to construction results and real estate objects. Emphasis is placed on the definiteness of an object, its turnover capacity, and its ability to be individualized, which serve as essential characteristics ensuring proper legal ordering and participation in civil circulation. In the sphere of public-law regulation, construction encompasses organizational and substantive legal norms that define the procedure for territorial planning, development of project documentation, reconstruction, new construction, and major repairs. Significant attention is paid to the role of the developer, contractor, architect, and other actors whose activities are coordinated through

legal requirements to ensure safety, quality, and compliance with construction standards. The importance of architectural activity is highlighted as a separate object of legal influence, where creative solutions reflected in project documentation and mechanisms of state support and technical supervision gain legal significance. It is noted that construction represents a multi-component field where private, public, and social interests intersect, creating the need for coordinated regulatory influence. Issues such as fragmented legislation, conflicts of norms, gaps, complicated permitting procedures, and violations of technical requirements indicate the necessity of systematic modernization of legal approaches.

Key words: architectural activity, beautification, construction, construction works, contractor, creative solution, civil legal relations, definiteness of an object, engineering infrastructure, legal regulation, object of legal relations, project documentation, reconstruction, result of works, territorial planning, turnover capacity, urban-planning documentation.

Вступ. Будівництво посідає центральне місце у системі правового впливу, оскільки охоплює широке коло суспільних відносин, що виникають під час створення, зміни та використання об'єктів нерухомості. Ця сфера поєднує матеріальні й нематеріальні чинники, включаючи результати робіт, майнові права, організаційні процеси та творчі рішення, що відображаються у проектній документації. Визначення будівництва як об'єкта правових відносин вимагає комплексного підходу, який враховує як приватноправові, так і публічно-правові засади регулювання. Саме багаторівневість та багатоаспектність цієї сфери зумовлюють необхідність глибокого наукового аналізу її правової природи.

У межах правової науки будівництво розглядається як об'єкт, що поєднує матеріальні ресурси, результати праці та правомочності учасників правовідносин, які взаємодіють у процесі створення й експлуатації об'єктів нерухомості. Формування правового регулювання у цій сфері потребує урахування норм цивільного, господарського, архітектурного та містобудівного права, кожне з яких забезпечує окремий вимір упорядкування будівельної діяльності. Таке поєднання різних галузевих підходів зумовлює специфіку будівництва як юридичного феномену, що знаходиться на перетині приватних та публічних інтересів. Важливо також ураховувати роль учасників будівельного процесу, адже саме їх взаємодія формує юридичний зміст будівництва як складного об'єкта регулювання. Розуміння цієї взаємозалежності дозволяє визначити функціональне місце будівництва у правовій системі.

Проблематика правового регулювання будівництва зумовлена низкою суттєвих викликів, що стосуються як змістовного, так і процедурного аспектів регулювання. Основними серед них є фрагментарність нормативної бази, наявність колізій між окремими актами, прогалини у сфері дозвільних процедур та дублювання правових вимог. До цього додаються труднощі практичного застосування норм, зокрема під час реалізації прав і виконання обов'язків учасниками будівельної діяльності, а також випадки порушення технічних стандартів і незаконного будівництва. Такі проблеми демонструють потребу у системному оновленні підходів до правового регулювання, що повинно базуватися на узгодженості, комплексності та спрямованості на забезпечення безпеки, якості та правової визначеності у сфері будівництва.

Актуальність дослідження зумовлена стратегічним значенням будівництва для економічного, соціального та просторового розвитку держави. Зростання обсягів забудови, розширення інфраструктурних проєктів, модернізація міського середовища та потреба у забезпеченні сталого розвитку вимагають чіткої та ефективної системи норм, що регулюють будівельну діяльність. Сучасні виклики, пов'язані з підвищенням стандартів безпеки, впровадженням інноваційних технологій і необхідністю узгодження інтересів різних суб'єктів, підкреслюють важливість глибокого наукового дослідження правової природи будівництва. Саме тому комплексне вивчення будівництва як об'єкта правового впливу сприятиме вдосконаленню нормативного регулювання та формуванню ефективної практики функціонування будівельної галузі.

Огляд останніх досліджень демонструє зростаючу увагу науковців до багатовимірної природи будівництва як об'єкта правового регулювання, що охоплює приватно-правові, публічно-правові, організаційні та містобудівні

аспекти. Зокрема, М. Гарат, А. Іванишук, О. Коломієць, В. Мелко, С. Розсоха, Р. Шишка та інші. У роботах цих авторів акцентується на нормативних проблемах галузі, ролі публічного й приватного впливу, важливості оновлення законодавства та визначенні будівництва як ключового елементу правовідносин у сфері діяльності підрядника.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі теорії права, цивільного, адміністративного права та чинного законодавства розкрити інститут будівництва як основного об'єкту правового регулювання діяльності підрядника.

Виклад основних положень. У тлумачному словнику української мови поняття «об'єкт» подається як багатовимірне явище, що охоплює філософське, наукове, спеціальне та граматичне розуміння. У філософській площині воно означає елемент реальності, який існує незалежно від людської свідомості та може бути пізнаний суб'єктом. У загальному значенні це будь-який предмет, явище чи особа, на які спрямовано дію, інтерес або дослідницьку увагу. У спеціальній сфері «об'єкт» уживається для позначення споруди, підприємства або іншої одиниці, що має виробниче, господарське чи оборонне значення. У граматиці це поняття ототожнюється з додатком як складником синтаксичної конструкції речення. Така багатогранність підкреслює універсальність категорії «об'єкт» у сучасній мові та науковому дискурсі [1].

У теорії права об'єкти правовідносин визначаються як матеріальні або нематеріальні блага, що стають основою формування прав та обов'язків учасників цих відносин. Вони завжди пов'язані з потребами особи й суспільства, оскільки саме такі блага створюють змістовний зв'язок між суб'єктами права. До природних об'єктів відносять землю, води, повітря, надра та інші ресурси, що мають природне походження й використовуються у суспільних процесах. Окрему групу становлять речі, включно з грошима та цінними паперами, які охоплюють рухоме та нерухоме майно. Немайнові блага включають життя, здоров'я, честь, свободу та інші цінності, що знаходяться під юридичною охороною. До об'єктів інтелектуальної власності належать результати творчої діяльності, які зумовлюють виникнення специфічних правовідносин щодо їх використання та розпорядження [2, С. 237-238].

У цивільному праві об'єкти тлумачаться як матеріальні та нематеріальні блага, що володіють корисними властивостями, здатні задовольняти потреби учасників правовідносин і тому підлягають правовому впорядкуванню та охороні. Вони охоплюють широкий, відкритий перелік цінностей речі, гроші, цінні папери, майнові права, результати робіт і послуг, інформацію та результати інтелектуальної діяльності. Визначеність об'єкта, що забезпечує його відокремлення та індивідуалізацію, є однією з ключових умов здійснення правомочностей щодо нього. Значущою характеристикою також виступає оборотоздатність, яка визначає можливість участі об'єкта у цивільному обігу та включає поділ на вільні, обмежені й вилучені з обороту блага. Різноманітні класифікації охоплюють матеріальні та нематеріальні, майнові та немайнові, рухомі та нерухомі, подільні та неподільні, індивідуально визначені та родові об'єкти. Важливе місце належить речам як базовому типу об'єктів, що характеризуються корисністю й економічною значущістю. Нематеріальні об'єкти, серед яких результати творчої діяльності та особисті немайнові блага, виокремлюються властивостями невідчужуваності та необмеженості, що підкреслює

багатоплановий характер системи об'єктів цивільних прав [3, С. 106–131].

Отже, поняття «об'єкт» у сучасній мовній та правовій традиції постає як багатовимірна категорія, що поєднує філософське, загальнонаукове, спеціальне й правове тлумачення. У мовознавстві воно охоплює предмети, явища та одиниці діяльності, тоді як у праві об'єктами визнаються матеріальні й нематеріальні блага, які формують зміст прав і обов'язків учасників правовідносин. До таких благ належать природні ресурси, речі, гроші, цінні папери, результати робіт, послуг, інформація та об'єкти інтелектуальної власності, що відображають потреби особи та суспільства. Ключовими ознаками об'єктів є їх визначеність та оборотоздатність, що дозволяє вводити їх у цивільний обіг і забезпечувати правомочності щодо володіння, користування та розпорядження. Різні класифікації від поділу на матеріальні й нематеріальні до диференціації на рухомі й нерухомі засвідчують складність і багатшаровість цієї категорії.

В. Мелко розглядає будівництво як важливий об'єкт публічного адміністрування, акцентуючи на його ключовому значенні для розвитку економіки та задоволення соціально-економічних потреб населення. Підкреслюється, що ця галузь формує основні фонди виробничого й невиробничого призначення, сприяючи модернізації економічної структури та забезпечуючи значний рівень зайнятості. Серед пріоритетів державної політики називаються підвищення конкурентоспроможності будівельної продукції, впровадження екологічних стандартів, розвиток соціального житла та використання страхування будівельних ризиків. Одночасно окреслюються проблеми, серед яких незаконні забудови, недотримання технічних і природоохоронних вимог, складність дозвільних процедур та недостатня дієвість контролю. Будівництво трактується як специфічна сфера матеріального виробництва, що охоплює етапи підготовки, виконання та введення об'єктів в експлуатацію. Зазначається й особливий, комплексний характер будівельної діяльності як об'єкта регулювання [4].

М. Гарат розглядає будівельну діяльність як значущий об'єкт науково-правового аналізу, зумовлений її впливом на економічний та соціальний розвиток держави. Він підкреслює, що ця сфера охоплює широкий спектр правовідносин від майнових і господарських до організаційних та соціальних, що визначає її складний і багатовимірний характер. Звертається увага на наявні нормативні проблеми, серед яких фрагментарність регулювання, нормативні колізії, прогалини та дублювання положень. Такі недоліки у правовому полі суттєво знижують ефективність будівельних процесів і стримують їх подальший розвиток. Наголошується на потребі оновлення законодавства у цій сфері шляхом комплексного й системного підходу. Зазначається, що така модернізація повинна спиратися на наукові висновки та обґрунтовані рекомендації [5].

О. Коломієць підкреслює, що державне регулювання слід розуміти як особливу форму діяльності держави, спрямовану на впорядкування суспільних відносин задля узгодження їх із установленими вимогами та досягнення оптимального співвідношення публічних і приватних інтересів. На основі аналізу наукових підходів робиться висновок, що регулювання економіки охоплює систему заходів, які здійснюють органи державної влади та місцевого самоврядування на різних рівнях. Наголошується, що будівельна галузь є ключовим сектором національної економіки, оскільки забезпечує зайнятість, формує попит на продукцію інших галузей та підтримує функціонування економічної інфраструктури. Підкреслюється також її мультиплікативний вплив, який проявляється у стимулюванні розвитку металургійної, деревообробної та машинобудівної промисловості. Автор акцентує, що державна політика у сфері будівництва повинна поєднувати економічні та соціальні пріоритети [6].

Отже, будівництво розглядається як стратегічно важлива сфера, що відіграє ключову роль у розвитку національної економіки, формуванні виробничих і соціальних фондів та забезпеченні зайнятості населення. Ця галузь має комплексний характер, оскільки охоплює різні види правовідносин, включно з майновими, господарськими, організаційними та соціальними, що зумовлює її багатовимірність. У науковому та практичному вимірах акцентується на необхідності підвищення конкурентоспроможності будівельної продукції, впровадженні екологічних стандартів, розвитку соціального житла та застосуванні страхових інструментів. Одночасно відзначаються проблеми нормативного характеру: фрагментарність законодавства, колізії, прогалини, дублювання норм, а також порушення технічних вимог, незаконні забудови й складність дозвільних процедур. Науковці наголошують, що державна політика у сфері будівництва має поєднувати соціальні та економічні пріоритети, враховуючи мультиплікативний вплив галузі на суміжні виробництва.

Будівництво як об'єкт правових відносин у межах цивільного законодавства, зокрема відповідно до Цивільного кодексу України, постає у формі майнових відносин, що ґрунтуються на засадах рівності сторін, вільного волевиявлення та майнової автономії учасників. Такі відносини охоплюють процеси створення, набуття та реалізації прав і обов'язків, пов'язаних із результатами будівельних робіт та об'єктами нерухомості. У них можуть брати участь фізичні та юридичні особи, держава, територіальні громади й інші суб'єкти, які набувають юридично значущих прав у сфері будівництва. Нормативне регулювання здійснюється через загальні засади цивільного права, серед яких важливе місце займають свобода договору, справедливість, добросовісність і розумність. Будівництво як результат виконання робіт визнається підставою виникнення цивільних прав і обов'язків, зокрема тих, що впливають із договорів між сторонами. У процесі реалізації прав учасники мають дотримуватися визначених законодавством меж, що запобігають порушенню інтересів інших осіб і моральних засад суспільства [7].

Згідно із Законом України «Про регулювання містобудівної діяльності», будівництво розкривається через систему норм, які охоплюють організаційний та матеріально-правовий аспекти цієї сфери. Воно включає такі форми, як нове зведення, реконструкція, реставрація, а також капітальний ремонт, що підкреслює багатовимірність будівельного процесу. Об'єктами будівництва визнаються різні за призначенням будівлі, споруди, їх комплекси та інженерно-транспортна інфраструктура, що формує чіткий предметний зміст правовідносин. Регулювання здійснюється також через норми, що визначають вимоги до містобудівної документації, територіального планування та проектною документації. Закон надає визначальне значення інституту замовника будівництва, який може бути фізичною або юридичною особою і реалізовує свої інтереси на основі права власності чи користування землею або спорудою. Зміст правового регулювання простежується у зв'язку будівництва з плануванням територій, зонуванням, комплексним розвитком населених пунктів і забезпеченням сталого розвитку [8].

Архітектурна діяльність як об'єкт правових відносин у Законі України «Про архітектурну діяльність» визначається через поєднання творчої, організаційної та нормативної складових. Вона охоплює процес створення об'єктів архітектури, що передбачає розроблення та втілення архітектурного рішення на основі узгоджених дій учасників проектування, будівництва й благоустрою. Об'єктами архітектурної діяльності є будівлі, споруди різноманітного призначення, їх комплекси, а також об'єкти благоустрою, ландшафтної та садово-паркової архітектури, включно з територіями населених пунктів. Регулювання у сфері архітектури передбачає участь замовників,

архітекторів, підрядників та інших суб'єктів, що формує багаторівневу структуру правовідносин. Значним елементом є архітектурне рішення, що фіксується у проектній документації та має юридичне значення. Закон визначає порядок створення об'єкта архітектури, який передбачає містобудівні умови, передпроектні роботи, проектування, будівництво, контроль і введення в експлуатацію [9].

Будівництво у межах Закону України «Про основи містобудування» розглядається як частина містобудівної діяльності, спрямованої на формування та підтримання повноцінного життєвого середовища. Цей процес охоплює проектування, спорудження об'єктів містобудування, реконструкцію населених пунктів, а також розвиток інженерної та транспортної інфраструктури. Будівництво визначається як діяльність із розміщення житлових, виробничих та інших об'єктів, що нерозривно пов'язана з реалізацією затвердженої містобудівної документації. Закон установлює, що спорудження об'єктів повинно здійснюватися відповідно до проектів та норм із урахуванням державних, громадських та приватних інтересів. Особливе значення надається охороні культурної спадщини й забезпеченню збереження традиційного вигляду населених пунктів. Важливою умовою є обов'язковість контролю за дотриманням норм проектування та раціонального використання ресурсів.

Отже, будівництво у сучасному правовому полі постає як комплекс відносин майнового й організаційного характеру, у межах яких створюються, змінюються та реалізуються права й обов'язки учасників, що діють на засадах рівності та вільного волевиявлення. Ця сфера охоплює як результати будівельних робіт і об'єкти нерухомості, так і процеси планування територій, проектування, реконструкції, благоустрою та розвитку інфраструктури, що формує багатовимірний зміст відповідних правовідносин. Права та обов'язки суб'єктів будівельної діяльності визначаються через спеціальні нормативні вимоги, які встановлюють порядок здійснення будівництва, вимоги до документації, умови створення й введення об'єктів в експлуатацію. Значну роль відіграють учасники, серед яких замовники, підрядники, архітектори та інші суб'єкти, що забезпечують координацію робіт, оформлення юридично значущих рішень та контроль за їх реалізацією. У сфері будівництва важливе значення мають приписи щодо охорони культурної спадщини, безпеки, раціонального використання ресурсів та узгодження приватних, громадських і державних інтересів..

Висновки. Будівництво у цивільно-правовому вимірі постає як сфера майнових правовідносин, де центральне значення мають юридична рівність сторін, свобода волевиявлення та автономія учасників. Ці відносини базуються на створенні та реалізації результатів будівельних робіт, які породжують права й обов'язки у власників, підрядників, користувачів та інших заінтересованих суб'єктів. Особливу

роль відіграє нормативне закріплення принципів свободи договору, добросовісності й справедливості, оскільки саме вони визначають межі дозволеної поведінки в цій сфері. Будівництво розглядається як юридично значуща діяльність, що формує підстави виникнення правомочностей і відповідальності сторін, у тому числі у договірних правовідносинах.

У межах норм, що регулюють містобудівну діяльність, будівництво набуває багатокомпонентного характеру, охоплюючи організаційні, проектні та матеріально-правові аспекти. Воно включає нове зведення, реконструкцію, реставрацію та капітальний ремонт, що підкреслює різноманітність правових підстав і процедур. Значну роль відіграють вимоги до територіального планування, містобудівної документації та проектування, які задають рамки допустимого використання земельних ділянок та забудови. Особливе місце належить інституту замовника, котрий формує юридичні передумови для здійснення забудови та реалізує свої інтереси на основі права власності або користування. У межах цього регулювання визначено й сферу виключень, коли певні конструкції або засоби не належать до об'єктів будівництва, що свідчить про високий рівень спеціалізації правового впливу.

Архітектурна діяльність у правовому полі розкривається як поєднання творчого процесу, технічної роботи та нормативних вимог, які разом формують якість архітектурного середовища. Створення об'єктів архітектури охоплює розроблення архітектурного рішення, участь різних професійних суб'єктів та проходження всіх стадій від передпроектних робіт до введення об'єкта в експлуатацію. Юридичне значення має проектна документація, у якій фіксуються ключові параметри та авторське бачення майбутнього об'єкта. Важливою складовою є державне сприяння розвитку архітектурної діяльності, яке виражається в підтримці досліджень, професійного зростання та впровадженні сучасних стандартів. Додатковий рівень забезпечення якості становлять інжинірингові послуги та технічний нагляд, спрямовані на дотримання правових і технічних вимог.

Отже, будівництво у сучасному правовому середовищі набуває комплексного, міждгалузевого характеру, охоплюючи цивільні, адміністративні містобудівні та архітектурні аспекти. Воно поєднує майнові (цивільно-правові) й організаційні (адміністративно-правові) елементи, потребує узгодження інтересів широкого кола приватних і публічних суб'єктів права забезпечується системою норм, що встановлюють порядок планування, проектування, реалізації та контролю. У сфері будівництва важливими є питання правової визначеності, збалансованості приватних та суспільних інтересів, захисту прав учасників, а також забезпечення безпеки та якості середовища. Зростання обсягів будівництва та його вплив на економічний і соціальний розвиток підкреслюють необхідність чіткої та узгодженої нормативної бази.

ЛІТЕРАТУРА

1. Об'єкт. Словник української мови. Slovnyk.ua. 2005–2025. URL: <https://slovnyk.ua/index.php?swrd=ob%27ekt>
2. Теорія держави і права : підручник / О. В. Петришин, С. П. По-гребняк, В. С. Смородинський та ін. ; за ред. О. В. Петришина. - Харків. : Право, 2015. - 368 с.
3. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / [О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін.] ; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.
4. Мелко В. Галузь будівництва як об'єкт державного регулювання. Global world: науковий альманах. Vol. 2 (II). 2016. С. 18–22.
5. Гарат, М. Р. Будівельна діяльність як об'єкт науково-правових досліджень. Правова держава, (34). 15–22. 2019. URL: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2019.34.169525>
6. Коломієць О. В. Галузь будівництва як об'єкт державного регулювання. *Держава та регіони*. Серія: Публічне управління і адміністрування. 2024. № 2. С. 37–43. DOI: <https://doi.org/10.32782/1813-3401.2024.2.5>
7. Цивільний кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 16 січня 2003 № 435-IV. *Верховна Рада України*. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15>
8. Про регулювання містобудівної діяльності : Закон України від 17 лютого 2011 № 3038-VI. *Верховна Рада України*. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3038-17>
9. Про архітектурну діяльність : Закон України від 20 травня 1999 № 687-XIV. *Верховна Рада України*. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/687-14>
10. Про основи містобудування : Закон України від 16 листопада 1992 № 2780-XII. *Верховна Рада України*. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2780-12>

Дата першого надходження рукопису до видання: 20.11.2025
Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 11.12.2025
Дата публікації: 30.12.2025